

Уркевич В. Ю., доктор юридичних наук, професор кафедри земельного та аграрного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

АКТУАЛЬНІ ПРАВОВІ ПИТАННЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

В аспекті забезпечення якості та безпечності продуктів харчування важливе значення має виробництво органічної аграрної продукції та сировини. Адже така продукція в силу свого природного походження має бути екологічно чистою, а сам процес її виробництва мінімально впливати на навколишнє природне середовище. 3 вересня 2013 року Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» № 425-VII (далі – Закон). У даній доповіді зупинимося на окремих положеннях цього новітнього законодавчого акту.

Закон визначає правові та економічні основи виробництва та обігу органічної сільськогосподарської продукції та сировини, заходи контролю та нагляду за такою діяльністю і спрямований на забезпечення справедливої конкуренції та належного функціонування ринку органічної продукції та сировини; покращення основних показників стану здоров'я населення, збереження навколишнього природного середовища, раціонального використання ґрунтів, забезпечення раціонального використання та відтворення природних ресурсів, а також гарантування впевненості споживачів у продуктах та сировині, маркованих як органічні. Важливим є легальне визначення у розглядуваному нормативно-правовому акті низки конституюючих понять в сфері органічного виробництва.

Так, виробництво органічної продукції (сировини) визначається як виробнича діяльність фізичних або юридичних осіб (у тому числі з виробництва та переробки), де під час такого виробництва виключається застосування хімічних добрив, пестицидів, генетично модифікованих організмів (ГМО), консервантів тощо, та на всіх етапах виробництва (вирощування, переробки) застосовуються методи, принципи та правила, визначені цим Законом для отримання натуральної (екологічно чи-

стої) продукції, а також збереження та відновлення природних ресурсів. У свою чергу під органічною продукцією розуміється продукція, отримана в результаті сертифікованого виробництва. Здійснювати виробництво органічної продукції (сировини) має право фізична чи юридична особа будь-якої організаційно-правової форми та будь-якої форми власності, яка пройшла оцінку відповідності виробництва органічної продукції (сировини), отримала сертифікат відповідності та включена до Реєстру виробників органічної продукції (сировини). З наведених положень Закону можна було б зробити висновок, що органічним виробництвом можуть займатися будь-які особи, незалежно від наявності чи відсутності у них статусу суб'єкта господарювання. Проте це не так, адже ст. 2 Закону чітко визначає, що він регулює відносини у сфері виробництва та обігу органічної продукції (сировини) та поширюється на суб'єктів господарювання, які провадять господарську діяльність у цій сфері. Тобто діяльність з виробництва органічної сільськогосподарської продукції та сировини належить до господарської й може здійснюватися виключно суб'єктами господарювання.

Підтвердження відповідності виробництва органічної продукції (сировини) здійснюється шляхом видачі виробникові відповідного сертифіката. Оцінювання проводиться аудитором з сертифікації та (або) спеціалістом органу з оцінки відповідності відповідно до плану та програми оцінювання, в якій визначені об'єкти, дати проведення оцінювання. Сертифікат видається у разі, якщо усі інгредієнти живої або непереробленої сільськогосподарської продукції є органічними та їх вироблено відповідно до вимог, встановлених Законом. На перероблену продукцію сертифікат видається у разі, якщо вона повністю була виготовлена відповідно до вимог Закону та не менше 95 відсотків її інгредієнтів є органічними.

Оскільки при виробництві органічної сільськогосподарської продукції та сировини використовуються землі сільськогосподарського призначення як основний засіб виробництва, то важливим є питання встановлення придатності таких земель для здійснення зазначеної діяльності. На відміну від практики інших країн, де запроваджено систему сертифікації земель для виробництва на них органічної продукції, в Україні Законом передбачається інший механізм, – оцінка придатності земель (грунтів) для виробництва органічної продукції та сировини. Ця оцінка здійснюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері державного нагляду (контролю) в агропромисловому комплексі (тобто Державною інспекцією сільсько-

го господарства України), за висновком відповідних наукових установ, науково-дослідних інститутів, лабораторій якості та безпеки продукції. Саме названа Державна інспекція встановлює зони виробництва органічної продукції та сировини. Порядок оцінки придатності земель та встановлення зон виробництва органічної продукції та сировини має визначити Кабінет Міністрів України.

З приводу маркування органічної продукції (сировини) Закон визначає, що використання державного логотипа (складається з напису «органічний продукт» та відповідного графічного зображення) для позначення органічних продуктів є обов'язковим. Проте використання такого логотипу та маркування органічної продукції (сировини) здійснюються лише за наявності відповідного сертифіката.

Окрім викладеного, Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» містить й низку інших норм щодо організації органічного виробництва (зокрема, щодо правил виробництва органічної продукції (сировини) різних видів, вимог до зберігання, перевезення та реалізації органічної продукції та сировини, перехідного періоду та паралельного виробництва та ін.), проте цілком логічно можна підсумувати, що з прийняттям зазначеного нормативно-правового акту правове регулювання виробництва органічної сільськогосподарської продукції та сировини отримало якісно новий рівень. Тепер час за прийняттям відповідних підзаконних документів, що мають створити механізми реалізації закріплених законодавчих положень.

Шульга М. В., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри земельного та аграрного права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», член-кореспондент НАПрН України

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТИМЧАСОВО ЗАЙНЯТИХ ЗЕМЕЛЬ: МИНУЛЕ ТА СЬОГОДЕННЯ

Як відомо, у процесі здійснення окремих видів діяльності за певних умов виникає необхідність короткострокового використання земельних ділянок. Раніше діюче земельне законодавство зазвичай обмежувало